

Agerdyrkningsberetning.

(Fra December Maaned.)

Udbyttet af Kartoffelavlen har iaar i det Hele taget været ret godt, men høist ulige i de enkelte Egne eller endog paa Gaarde i samme Egn, nærmest hidrørende fra, at det ikke blot er Kartoflernes Bæxt, men ogsaa Sngdommens mer eller mindre voldsomme Optræden, der afgjør Udbyttets Størrelse. De voxede i Sommer udmærket godt til overalt og bevarede sig længe sygdomsfri, selv paa saadanne Steder, hvor man i Foraaaret havde været nødsaget til at lægge temmelig syge Kartofler; Grunden hertil maa vist væsentlig søges i, at Tørken hindrede Kartoffelsvampen i at gribe om sig. Hvor denne Tørke nu ogsaa vedblev gjennem Eftersommeren, hæmmede den imidlertid ikke blot Sngdommen, men standsede ogsaa selve Kartoffelknoldenes Bæxt, og i saadanne Egne avlede man mange, men temmelig smaa Knolde, der vare funde og have viist sig holdbare. Den modsatte Yderlighed fremtraadte, hvor man fik noget hyppigere Regn; dér avledes store, men angrebne Knolde, der dels ved Optagningen maatte pilles, dels efter Nedfulingen viste sig uholdbare. Imellem disse Yderligheder ligge nu de andre mere eller mindre heldige Vilkaar. Stærkest klages der over Udbyttet i Nordsjælland og paa Bornholm, idet Sngdommen henimod Optagningstiden greb stærkt om sig selv paa

tørre, magre Sandagre, der ellers pleje at være forstaaede for dette Unde, og ogsaa i Kulerne toge de Skade, saa at de maatte ompilles. I det vestlige Volland, paa Langeland og flere Steder inde i Fyen blev Udbnyttet ogsaa simpelt formedst Sygdommen. I Modsætning hertil har det midterste og sydlige Sjælland, Falster og det østlige Volland samt vestlige Fyen og Størstedelen af Sjælland havt et Middeludbytte eller endog derover af sunde Kartofler. Dette gjælder især de lettere Egne af Sjælland, og da især Hammerum Herred og det vestlige Sjælland hvor Kartoffeldyrkningen spiller en betydelig Rolle; endnu ere disse Egne, hvis Kartofler et Aar som iaar ere udmærket holdbare og ejendommelig velsmagende, henviste til væsentlig at opfodre dem, men naar først Herningbanen bliver bygget, vil Hedeegnens Kartofler paa Grund af deres fine Velsmag sikkert blive en indbringende Handelsvare for de derværende Agerbrug.

For Rodfrugterne har det været et uheldigt Aar; selve Saaningen i Foraaret foregik ret heldig, men Forsommerens Tørke og Kulde og Jordloppernes stærke Angreb udtyndede de tilsaaede Marker, saa at der blev mange Spring, hvor man ikke helt maatte pløje om, og hvad der blev tilbage trykkes af Ukrudet.

Mid Sommertiden var imidlertid ret gunstig for Rodfrugternes Væxt, og paa velhandlede Marker kom de i god Grøde; men saa begyndte Tørken, og den har iaar været ualmindelig trykkende for Rodfrugterne, og det ikke blot for Turnips og Raalrabi, der navnlig ynde jævnlig Fugtighed, men endog for Runkelroerne, der ellers kunne taale en stærk Tørke. Natte-duggen forfriskede dem, og om Morgenen kunde de staa med rejste Blade; men denne Friskhed svandt tidlig for Formiddagssoolen, og de stode den øvrige Del af Dagen med hængende, matte Blade, hvoraf Følgen naturlig blev, at der ikke om Dagen assimileredes synderlig mere Stof end nødvendig til Toppens Vedligeholdelse og Væxt, hvorfor der kun afleveredes lidt til Roden, der altsaa ikke udviklede sig. Ogsaa Cf=

teraaret, i hvilket Røddernes Væxt navnlig finder Sted, var uheldigt; September Maaned var meget tør og Oktober temmelig kold; man lod derfor Roerne staa længe i Jorden, tilmed da Redkulingen i det fugtige Vejr i Slutningen af Oktober og i Novembers første Halvdel var vanskelig, og mange ønskede at benytte Toppen saa længe som mulig; Frostene i Slutningen af November traf derfor flere Steder endnu en Del uoptagne Roer paa Marken. En daarlig Væxt uden Kraft og Frødighed udsætter altid Afgrøden for, at Plantesygdomme og Insektangreb kunne faa større Magt, og saaledes ogsaa iaar; Jordlopper i Forsommeren og Meldug og Bladlus senere paa Sommeren trykkede i høj Grad navnlig Kaastraber og Turnips; de vare undertiden saa medtagne, at kun selve Hjærtefuddet var bevaret, medens de øvrige Blade, der skulde fordøje og omdanne Plantens Næring, vare mer eller mindre ødelagte. Af Kaastraber og Turnips blev Udbyttet derfor betydelig under en Middelhøst, og tilmed vare Rødderne stærkt forgrenede og træede; af Runkelroer er Udbyttet ogsaa en Del under det almindelige, og kun af Gulerødderne, der synes at taale Tørken bedst, da deres Top dækker Jorden, og Roden magter at trænge dybt i Undergrunden, selv om denne er tør, er der bjerget en god Høst. Selv de forskjellige Kaafterter ere iaar lykkedes mindre godt, dels paa Grund af Tørken, dels fordi de bleve angrebne af Kaaform. I flere Beretninger omtales, at Roerne trods det ugunstige Vejr ere lykkedes ret godt paa Husmands-lodder, der dyrkes med Spade, og paa saadanne tager Roedyrkingen kjendelig til, medens det ofte er vanskeligt at udvide ja selv at opretholde det hidtidige Roearaal paa de større Gaarde, fordi Røerne, støttende sig til Mændenes bedre Fortjeneste i de senere Aar, nu ofte findes mindre villige til at gaa i Roemarkerne. I Vestjylland klages over en anden Ulempe for Roedyrkingen, nemlig Manglen paa Markfred i Efteraarssmaanederne, naar Kvæget slaaes løs, og søge de enkelte Roedyrkere at tiltvinge sig Markfred, volber det dem ofte

Ubehageligheder af Raboer, som ikke kunne finde sig i at give Afkald paa denne Rest af Fællesfabetets Rettigheder.

Græsningen har sjældent i September Maaned været saa simpel som iaar; den gik i mange Egne allerede stærkt med i Juli og August, og da Regnen udeblev i September, blev der enkelte Steder næsten Græsmangel, skjøndt den nye Kløver, Engene og Stubgræsningen for en Del bødede derpaa. I Oktober kom Græsset ret godt, men Vejret blev nu saa raakoldt og midt i Maaneden saa regn- og stormfuldt, at Kvæget trods det bedre Græs led meget ved at gaa ude, hvorfor man enkelte Steder allerede i Begyndelsen af Oktober og de fleste andre Steder midt i Oktober bandt Kvæget ind. Men dets Hulld var da langt simplere end almindelig, og baade Raftningstilfælde og ringe Mælkeudbytte bleve de nødvendige Følger af Efterommerens Græsmangel, — hvorom vi nedenfor afstrykke en udførligere Meddelelse i en af de modtagne Beretninger fra Volland. Da baade Hø- og Halmfodret er sundt, behageligt og ædes med Begjærlighed, og da der nu de fleste Steder opfodres en Del Kraftfoder, har Huldet vel forbedret sig betydelig, efterat Kvæget er kommet paa Stald, men dels er det altid kostbarere at forbedre et tabt Hulld end at vedligeholde et ordentligt Hulld ved at begynde med Staldfodring og Kraftfodring itide, dels gaaer der meget Hø og Halm med, og paa begge Dele vil der rimeligvis blive Trang, inden Foraaret naaes. Høudbyttet var kun ringe, ligesaa Udbyttet af Baarsædshalm, der iøvrigt iaar viser sig sund og nærende; af Vinterfædshalmen var Udbyttet større, men Hvedehalmen viser sig ofte iaar mindre god, da den var groet saa stærkt til, ofte var gaaet i Veje og jævnligen stærkt befængt med Rust. At ogsaa Rodfrugterne have ndet et mindre Foderkvantum end almindelig, vil fremgaa af det Foranstaaende. Naar nu hertil kommer, at Kvæget kom paa Stald 14 Dage før end almindeligt, at det var sultent og derfor fortærede meget, og endelig at den stærke Frost, der altid medfører et større Foderforbrug, begyndte meget tidlig, saa er det intet Under, at man de fleste Steder nærer

Ængstelse for, at Fodret ikke vil slaa til; men paa den anden Side er det heldigt, at man saa tidlig har faaet Dje derfor, da der, naar man vil, kan økonomiseres stærkt med Foderet, uden at Kvæget behøver at lide derved. Mest ængstes man for at komme i Fodertrang i det nordlige Jylland, hvor Besætningerne ere store, og i Hedeegnene, hvor ikke blot det samme altid er Tilfældet, men hvor et tidligt Snelæg tvang Folk til allerede tidlig at tage Faarene paa Stald, medens man ellers almindelig regner paa, at disse kunne finde Føden ude en stor Del af Vinteren, om end til stor Ulempe for Vintersædsmarkerne og den nye Kløver, thi er Markfreden end bedre i disse Egne end vestligere i Jylland, lyder der dog endnu stadig Klager derover saavel herfra som fra Himmerland. — Kvægets Sundhedsstilstand er i Reglen god, og paa Grund af den større Værdi, det nu har imod tidligere, gjøres der ogsaa mere for at bevare den. Der er i Efteraaret foretaget Arsenikvaskning mange Steder, da Kvæget, tildels paa Grund af den simple Græsning og det raakolde Vejr, ofte led betydelig af Utøj.

Vintersædens Tilstand er kun enkelte Steder god; de fleste Steder er den mer eller mindre svag og ikke sjældent træffes Marker, hvor den er temmelig mislig. Den Rug, der faaedes meget tidlig, i Slutningen af August eller de første Dage af September, fandt i Reglen endnu Fugtighed nok i Jorden til at spire, og den staaer nu kraftigt og bedst sluttet. Da Tørken vedblev og den almindelige Rugsædetid nærmede sig, gjorde ulige Meninger sig gjældende angaaende Rigtigheden af at saa eller at tøve, indtil der faldt Regn, thi at Spiringen vilde blive meget mangelfuld i den udtørrede Jord, var indlysende; nogle vilde saa, for at Rugen strax kunde drage Nytte af Regnen, naar den kom, og af Frygt for at det skulde blive vanskeligt at saa, naar Regnperioden indfandt sig; andre og vist de fleste vilde derimod vente, da de frygtede en for uensartet Spiring. Den førstfaaede Rug laa længe i Jorden og kom da tyndt og ujævnt op; da Regnen indfandt sig i Begyndelsen af Oktober, spirede den manglende saavel som den

senere saae Rug frem, og i Løbet af Oktober bedrede Rugmarkerne sig, men vare sildige og led ikke saa Steder af Stormen, Regnslaget og Kulden midt i Maaneden. Rugen havde derfor ikke bustet sig rigtig, da Frostene i November indfandt sig, og da denne blev stærk og Vintersæden kun i enkelte Dele af Landet var dækket af et lille Snelag, kuedes Rugen endnu mere. Hveden, med den sildigere Sædetid, kom for saa vidt heldigere i Jorden, idet Regnen snart indfandt sig, men paa de stærke Jorder, navnlig paa Volland, var Regnslaget saa stærkt, at Jorden stilledes sammen om Sædekornet, der da havde vanskeligt ved at spire igjennem. I det Hele taget laa Hveden paa Grund af Kulden temmelig længe i Jorden, men spirede dog jævnt og tæt; derimod udviklede den sig sent, og paa mangfoldige Marker stode Planterne med 2 eller endog kun 1 Blad, da Vinterfrostene mældte sig, og man havde da paa mange Marker næsten ondt ved at skjønne, at de vare tilsaade. Foruden disse Ulemper har Vintersæden paa højtliggende, tørre Jorder lidt en Del af Storm og Jordrøg i det forløbne Efteraar. Vintersædens Tilstand er derfor i Reglen svag, især i Sammenligning med det foregaaende Efteraar, og bliver Vinteren og især Foraarstiden ikke nogenlunde gunstig, vil der ikke med Grund kunne ventes noget godt Udbytte, og en Del Marker maa vel endog omplojes; men paa den anden Side har man i de senere Aar saa ofte seet Exempel paa, hvorledes de nutildags bedre dyrkede og gjødslede Jorder, støttede af gunstige Vejrforhold, have kunnet give selv svage Afgrøder en overraskende Bægt og Udvikling, saa at vi endnu ikke behøve at opgive Haabet om at kunne faa en god Vintersædshøst til Sommer. I Aalborgegnen, det sydøstlige Sjælland og flere Steder paa Fyen skal Vintersæden staa bedst.

Efteraarsarbejderne ere gaaede ret godt fra Haanden. Damptræksningen, der vinder stor Udbredelse, er nu bleven et fast Efteraarsarbejde i mange Egne, og da Kornpriserne i de senere Aar have været højest tidlig paa Efteraaret, da Kornets Bægt da er større, da Utojet gjør mindre Skade

i en Halmstak end i en Kornstak, da Dagene ere længere og Betalingen for Dampærskemaskinerne, hvor der ikke betales pr. Td., saavel som for Folk omtrent er den samme i de længere Efteraarstage som i de korte Vinterdage, søger man saavidt muligt at faa tærstet tidlig. Hertil bidrog nu tillige iaar, at Vejret i September var saa smukt og stadigt, og at man ofte ikke kunde pløje, og Tærstningen blev derfor fremskyndet med stor Kraft, navnlig i Løbet af September, især Tærstningen af Byg, da Bryggerierne betalte høje Bygpriser. — Medens som sagt Efteraarsplojningen var meget besværlig eller endog paa de stærkere Jorder umulig i September, gif den efter Regnen i Oktober let og udmærket fra Haanden, og mange Steder naaede man at faa færdigplojet inden Frosten, selv hvor man nu kræver Plojning med smalle og dybe Furer, thi at Brakken ikke er bleven pløjet, kan man just ikke kalde en Forfømmelse af Efteraarsplojning. Men der er dog ogsaa mange Steder, hvor man ikke har taget Tiden ret iagt, eller man har stolet paa, at man ogsaa iaar, som i flere af de foregaaende, kunde blive ved at pløje til Jul, hvor ikke blot Brakken, men ogsaa en Del Stubjord ligger uplojet. — Foruden disse Arbejder er der blevet udført megen Gjødning til Udlægsmarkerne og tildels nedplojet; — der er, navnlig paa sydestlige Ryster, bleven hjerget en stor Mængde Tang, som Storm og Højvande midt i Oktober kastede paa Strandbredden; — der er blevet drænet en Del, hvortil Jorden i Oktober og November var særdeles beskvem, indtil Frosten standfede Arbejdet, og der er blevet oprensset Grøster, fjørt en Del Mærgel samt udført en Del Skovarbejde.

Af de mange særlige Meddelelser, som Beretningerne denne Gang have bragt, skal det Væsentlige blive gjengivet i næste Hefte, og her meddeles derfor kun de Bemærkninger, som nærmest knytte sig til det Foranstaaende.

Fra det østlige Holland. Eftergræsningen har de fleste Steder været meget tarvelig, og herved saavel som ved det vaade Vejr have Besætningerne lidt meget og ere sjældent noget Aar

bundne ind i saa daarlig Foderstand som iaar, man trykker sig overalt for at begynde at give Kreaturerne Tilskud af Kraftfoder om Efteraaret — man mener, der skal være Græs nok i Stubben og i de unge Kløvermarker. Det er imidlertid vist en af de største Fejl, der begaaes i de større Mejerier, hvor man har Køerne tidlig kælvende; det er synligt, at de Dag for Dag tabe i Gulb, og man veed ogsaa godt, hvor vanskeligt og kostbart det er at fodre dem op igjen, imod jævnt at vedligeholde Guldet. — Holde Priserne paa Mejeriprodukter sig, da vil man vist se stor Forandring i Kreaturerne's Nøgt og Pleje i Sommer-tiden, men saa længe man endnu ikke har gjort nogen større Forandring heri (som muligen og vil have Indflydelse paa hele Sædskiftet), vilde det vist være ubetinget heldigt at hjælpe paa Ernæringen om Efteraaret. Ganske vist maa man begynde i Tide hermed, thi blive Dagene først korte, Vejret daarligt, saa at Køerne bindes tidlig ind om Aftenen og sent ud om Morgen, da græsse de kun lidt og blive allerede ved Middagstid urolige og længes efter Stalden. Det vil tillige være sandsynligt, at Rastningen, som man hører om fra Sjælland og flere andre Steder, vilde aftage ved denne Fremgangsmaade; thi det er vist næppe saameget det vaade Vejr alene, der bærer Hovedskylden herfor, som det snarere er den knappe Ernæring, der bliver budt dem, netop paa den Tid af Aaret, hvor de have store Fostre at ernære.

Fra det vestlige Lolland. Med Hensyn til Pløjning i Almindelighed, da er denne i de senere Aar overalt gaaet betydelig frem baade hvad dybere Behandling af Jorden angaar og tillige ved selve Udførelsens Omhyggelighed, hvilket uden Tvivl skyldes de her i Stiftet af Maribo Amts økonomiske Selskab foranstaltede Præmiepløjninger, der ere fulgte med stor Interesse af alle Jordbrugere; det kunde maaske være ønskeligt, at slige Pløjninger endog foretoges oftere end hidindtil.

Fra Hammerum Herred. Naar Jernbanen bliver aabnet til Herning, vil det først ret blive klart for Omverdenen og selve Eggen, at her avles nogle af de bedste Kartofler i hele Landet, og derfor vil det være sandsynligt, at „Hammerums Herreds Kartofler“ ville blive en søgt Udførselsartikel. Hidtil vides ikke ret, hvad Værdi disse usædvanlig velsmagende Kartofler have, da Transportomkostningerne nu ere saa høje, at de næppe taale at fragtes ret langt, — nu i det højeste til Herning.